

Врптић

Јун 2021 / Број 7 / www.vrhunskoznanje.rs / Година IV / Бесплатан примерак

Миљана Цветковић
дефектолог

Последица
дуплих порука
у комуникацији

Марија Микић
педагог

Дисбаланс
између реченог
и учињеног

**Како васпитавамо,
РЕЧИМА ИЛИ ПРИМЕРОМ?**

6-8

Последица дуплих порука у комуникацији

У односима где је трајно нарушено поверење на релацији одрасли – дете, где су дупле поруке биле поновљене и трауматизујуће, честа је појава параноидног начина размишљања

9-11

Дисбаланс између реченог и учињеног

Сведоци смо ситуација у којима одрасли подстичу речима децу да се осамостаљују, али у недостатку времена често сами ураде нешто уместо детета

Импресум

Издавач Удружење Врхунско знање за добро васпитање,
Бежанијска 18, 11080 Земун
Телефон 063 82 59 221
vrhunskoznanje@gmail.com

Главни и одговорни уредник
Извршни уредник
Секретар редакције
Дизајн / графичка обрада

Виолета Стрелец
Биљана Бошњак Драгановић
Јелена Стевановић
Зоран Драгановић

12-14

Правила важе за све

Када год је то могуће, правила одређујемо заједно са децом, да би их она лакше доживела као своја и усвојила их у потпуности

15

Поступци родитеља су пример детету

Трудим се да пред њом не псујем, пазим како се опходим према другим људима, животињама и стварима, водим рачуна о томе шта једем и бавим се физичком активношћу

Сарадници
Др Данко Чучковић, Миљана Цветковић, Марија Микић,
Жељка Каришић, Јелена Лакић

Пише
Виолета Стрелец
директор ПУ „Моје чедо“

Пример или реч

„Васпитање је пример и љубав – иначе ништа“
Фридрих Фребел

У свакодневном раду са децом често постављамо правила очекујући одређени степен одговорности прилагођен датом узрасту. Васпитачи, педагози и остали стручни сарадници имају очекивања да деца из прве прихвате та правила и одмах их усвоје. Често чујемо и аргументе да деци треба стално говорити и понављати како да се понашају и на који начин да одреагују. Са психолошке тачке гледишта деца разумеју и схватају само оно што су проживела у свом кућном окружењу, или у окружењу у вртићу, па сходно томе не можемо претпоставити и обликовати њихове реакције и њихово понашање у ситуацијама које доживљавају по први пут. Ако полазимо од тога да је свако дете једна индивидуа, са специфичностима у свој својој лепоти, не смемо предвиђати понашање деце. Одрасли врло често постављају правила понашања, начин опхођења и реагују у складу са својим очекивањима, заборављајући да је њихов облик понашања пресудан у васпитању деце. Деца свесно или несвесно усвајају облике понашања из своје непосредне околине. Одрасли најчешће имају проблем када од захтеваног/реченог

и сами не примењују вредности које су задали деци. На тај начин децу збуњују и доводе их у противречну ситуацију. Под овим се мисли да, уколико сами не поштујемо задата правила, немамо право да очекујемо усвајање и поштовање истих од деце. Деца имају врло истанчан осећај за праведност.

У нашој професији васпитачи васпитавају и врше утицај на децу не само речима и одређеним правилима, већ пре свега својим понашањем и односом према деци, према колегама, помоћним радницима, играчкама и целом свом окружењу. Онолико поштовања и уважавања које пружају деци, толико га добијају назад. Пажња и присутност у сваком тренутку током рада са децом обликује профил васпитача, његов ауторитет и његову професионалну вредност. Озбиљност којом се деца слушају, као и колеге, јесте модел за децу која су ту присутна.

Сходно свему наведеном, можемо извести закључак да се деца у великој мери васпитавају примером, а једним мањим делом и речју. Да би та реч имала тежину, тај пример мора бити аутентичан, постојан и дуготрајан.

„Размишљати и промишљено деловати – то је изворна тачка свег продуктивног васпитања“
Фридрих Фребел

Први вртић

Фридрих Фребел је поставио базу и савремени концепт система образовања деце предшколског узраста - основне постулате, начин рада једног вртића, који је подразумевао добро образован „персонал“

Први вртић основан је у Немачкој 1840. године и представља темеље систематског образовања. Користећи назив „Дечји врт“ (Киндергартен) Фридрих Фребел је замишљао рајско окружење. Родитељски врт у ком је проводио време представљало је за њега место мира и промишљености, место где је могао да испољи своје најдубље потребе и буде онакав какав заиста јесте. Као посебно важно наводио је време које је проводио заједно са оцем, често повезано са неопходним баштенским радовима. Ту је била могућност његове размене са оцем и добијање родитељске подршке. Фребел, смишљајући назив „Дечји врт“, имао је асоцијацију сигурности и пуно позитивних сећања из свог раног детињства.

Подршка старије браће

Фридрих Фребел рођен је 21. априла 1782. године као шесто дете у протестантској свештеничкој породици. Умро је 21. јуна 1852. године. За своје време био је револуционар са својим идејама и филозофијом, коју је успевао да уклопи у концепте педагогије који су и дан данас актуелни. Имао је тешко детињство имајући у виду да је рано остао без мајке, па је своју највећу подршку проналазио у старијој браћи, као и стрицу, који је имао велики утицај на његово образовање, те се сматра да је овај део његовог живота имао утицај на формирање концепта вртића и учења деце једни од других у узрасно нехомогеним групама.

Систем педагошке праксе

Фребел, који је био одушевљен Песталоцијевом теоријом васпитања и педагогије, поставио је основне постулате, начин рада једног вртића, који је подразумевао добро образован „персонал“. Пошто није успео да придобије довољно мушкараца за тај позив, он је позив васпитача кренуо да усмерава ка женском полу, што се на крају показало примереним. Сматра се и дан-данас да је он поставио базу и савремени кон-

Пише **Виолета Стрелец**
директор ПУ „Моје чедо“

Фридрих Фребел

цепт система образовања деце предшколског узраста. По њему дете се налази у центру, родитељи су важни партнери у његовом образовању, вртић поседује професионалну негу и дететово окружење показује тај квалитет одрастања. Кооперација између наведених актера је основна идеја на коју се све остало надграђује.

Концепт доживотног учења и награђивања представља његово основно дело „Васпитање човека“. Фребел није само развио систем педагошке праксе у вртићу, већ је поставио и основе хришћанско-хуманистичке културе, у којој све фазе човековог живота чине основу једног општеобразованог и демократског друштва.

Специфичности детињства

По данашњим схватањима Фребел је препознавао детињство као самосталну фазу развоја која има важан утицај на даљи ток живота. Озбиљно схватајући дете, повезивао је интересе детета са дететовим потребама, покушавајући да формулише специфичности детињства:

- живот детета је игра;
- развој и образовање детета дешава се кроз игру и кроз самостално деловање;
- деца не могу бити образована, она захтевају самосталност приликом нових сазнања и преузимају одговорност за њих врло озбиљно;
- деци је потребан слободан простор и време за одрастање, који је адекватан њиховом темпу одрастања;
- одрасли не треба децу да вуку на горњу степену, тј. да их подижу на виши ниво, то се у стварности

дешава само од себе када одрасли адекватно припреме окружење.

Знатижеља и индивидуалност

Фребел је у свом концепту вртића пратио једну јасну и дугорочну перспективу, која је интегрисана у развој „мислеће индивидуе“. Посебно за децу која још нису кренула у школу, сматрао је да ране године живота имају велики утицај на дететов живот. Сва ова искуства црпео је из личног живота. Уколико је знатижеља и индивидуалност подржана у првим годинама живота, дете се развија у једну активну, истраживачки настројену индивидуу пуну самопоуздања.

Он је један од носилаца идеје да сва деца имају право на образовање без обзира на припадност одређеном стаљезу, или некој другој групацији.

(наставиће се)

Смишљајући назив „Дечји врт“, имао је асоцијацију сигурности и пуно позитивних сећања из свог раног детињства

Последица дуплих порука у комуникацији

У односима где је трајно нарушено поверење на релацији одрасли – дете, где су дупле поруке биле поновљене и трауматизујуће, честа је појава параноидног начина размишљања

Ватсон, Јексон, Хејли, Веаклаед су аутори који су се највише бавили темом дуплих порука. Појам је настао у оквиру породичне психотерапије и то у контексту објашњавања дисфункционалних породичних односа. Ови аутори су сматрали да дупле поруке нису само ствар „лоше комуникације“, већ дубински поремећених односа у породици. Иако је појам настао у сврху психотерапије и саветовања, његова примена се проширила и проучава се генерално у међуљудским односима. Већ се у првим фазама проучавања дошло до закључка да дупле поруке највеће последице остављају када се шаљу деци.

Пише **Миљана Цветковић**
дефектолог-психолошки
саветник, ПУ „Клиничкоград“

Шта су дупле поруке?

Дупле поруке су сет информација које једна особа шаље другој, а где при том постоји:

- **Интензиван однос** – особи је важно да разуме информацију и да је адекватно процесуира, јер јој је емотивно стало до тог односа.
- **Слање порука се одвија на два нивоа**, при чему су ти нивои контрадикторни (један пориче други).
- **Прималац поруке није у стању да адекватно одго-**

вори на поруке, јер му информација није потпуно јасна.

Из претходно наведеног схватамо колико су дупле поруке на нивоу емотивно значајне одрасле особе и детета интензивне, и колико могу оставити нежељене трагове.

Апстрактно мишљење

Најпре, уколико се дешавају између родитеља као одраслог и детета, први критеријум који се тиче интензивног односа је врло изражен. Уколико родитељ комуницира тако што шаље дупле поруке детету, оно због карактеристика свог узраста неће моћи да разуме те поруке. Тачније, дете у раном узрасту нема апстрактно мишљење, већ је у стадијуму конкретног мишљења у оквиру ког не постоји могућност схватања метафоричких реченица („читања између редова“). Осим тога, деца много више уче посматрањем, а не усвајањем вербалног садржаја.

Пример: Уколико одрасли умирује дете тако што гласно говори „Смири се!“ долази до слања дуплих порука.

Конкретно, детету се вербално шаље порука да се умири, док је невербална комуникација (високи тонови, намрштен израз лица, нагли покрети) врло

Са децом раног узраста, која још увек немају развијен говор, треба ускладити вербалну и невербалну комуникацију како им не би слали збуњујућу поруку

узнемиравајућа за дете. Због тога је важно да родитељи и медицинске сестре-васпитачи, који су у контакту са децом раног узраста, која још увек немају развијен говор, ускладе своју вербалну и невербалну комуникацију како им не би слали збуњујућу поруку.

Секундарна забрана

Посебно су осетљиве ситуације када одрасли примењује кажњавање и негативно поткрепљење. Казна носи поруку „Ако то урадиш, казнићу те“, а кажњавање са дуплим порукама назива се секундарна забрана и не носи тако јасну поруку. Секундарна забрана је апстрактнија и није у складу са реалним значењем, а додатно са собом носи и кажњавање. Често то да порука није усаглашена са реалношћу одаје тон, став, па и поступак одрасле особе.

Пример: Примарно кажњавање би подразумевала реченица „Ако удариш сестру, казнићу те“, а секундарна „Хајде пробај да је удариш. Слободно је удари.“

Секундарну забрану могу наносити и два појединца, тако да на апстрактном нивоу један појединац потиरे поруку другог. Ово је чест облик комуникације у дисфункционалним породицама.

Пример: Мајка која исказује своје незадовољство дететовим понашањем саркастичном реченицом „Само ти слушај тату“.

Понашање одраслих

Дупле поруке се не морају односити само на информације које се вербално дају детету, већ се могу односити и на понашања одраслих у односу на неко важеће правило.

Пример: Уколико у групи у вртићу важи правило смирене и тихе комуникације, викање васпитача је сасвим контрадикторно.

Превенција оваквих ситуација подразумевала би јасно одређене границе и правила понашања којих се придржавају сви чланови групе, па и сами васпитачи.

Наравно, овакве ситуације постоје и у породици.

Пример: Уколико у породици постоји патријархални образац у виду поделе рада и улога, вербално подржавање савремене улоге жене по дете ће бити већ ома конфузно.

С једне стране дете посматрајући усваја образце понашања, а са друге стране добија информацију о томе да је супротно понашање пожељно и подржавано (мајка која дете саветује да се осамостали и стекне аутономију, а истовремено је и сама зависна и потчињена).

Дете је верно том успостављеном правилу, доживљава

га као важно, те уколико би се повиновало новом правилу, осетило би да издаје захтеве околине. Амбивалентна, контрадикторна осећања, према једном истом објекту су врло комплексна и дете нема капацитет да их подноси. У претходно наведеном примеру, дететова амбивалентна осећања ће подразумевати дивљење према мајци која се брине и жртвује, али и незадовољство према нереализованим правилима.

Поновљено искуство

Посебно је значајно поновљено искуство које не подразумева нужно трауматично, већ се тај шаблон понавља толико да постаје образац у односу на подразумевани стандард. Значи, дете већ почиње да очекује промену правила, контрадикторност чак и у истој реченици, прилагођава се тој ситуацији тако што обезвређује поједина правила јер има искуство да су она већ била оповргнута. Још значајније, последица која се јавља је појава неповерења у одраслу особу. Емпиријска сазнања која су спроведена у оквиру породичне терапије и клиничке праксе, дошла су до откривања везе између дуплих порука од стране родитеља ка деци која су развила шизофренију у одраслом добу. Статистички подаци го-

воре да су то најчешће у питању мајке које су неговале посесиван и врло хладан однос са дететом. Глобално, њихова дупла порука се састојала са једне стране од пренаглашене бриге и контроле, док је са друге стране постојала хладноћа, незаинтересованост и преокупираност сопственим нарцистичким потребама. Практичари који раде у институцијама за ментално здравље често овај сукобљени образац детектују у халуцинаторним гласовима са којима се пацијенти са клиничком сликом шизофреније сусрећу.

Нарушено поверење

Такође, у односима где је трајно нарушено поверење на релацији одрасли – дете, где су дупле поруке биле поновљене и трауматизујуће, честа је појава параноидног начина размишљања.

Пример: Када одрасла особа упуту детету питање „Је ли био укусан сладолед?“. Оно креће да се брише и тражи флеку, јер већ зна да је испрљано.

Уколико у групи у вртићу важи правило смирене и тихе комуникације, викање васпитача је сасвим контрадикторно

Дете сада иде „корак унапред“, прилагођава се токсичном облику комуникације и зна да то питање није имало значење питања и размене информација. Истовремено, уколико се оваква комуникација понавља ствара се дубоко укоренење осећаја стида и неповерења у одрасле који се временом генерализује на широк круг људи.

Важно је поменути да се дупле поруке могу јављати и кроз време.

Пример: Неколико дана се детету шаље једна порука, потом друга која исто важи одређени временски период, а после се враћа на првобитну поруку.

Поруке су углавном везане за тренутна емотивна стања одраслог и код детета обично стварају осећај стрепње и сталног очекивања промене.

Разумљива правила

Јасни стандарди и правила понашања морају бити одређени у групи и важећи за све. Веома је значајно да се она доносе заједно, интерактивно како би била разумљива свим члановима групе, па и одраслима. Неопходна је едукација, како родитеља тако и васпитно образовног кадра о штетности слања дуплих порука. Ипак знање о њима често није довољно, јер се дупле поруке износе аутоматски, несвесно, па је потребна дубља прорада сопствених уверења према информацијама и правилима која постављамо детету. ■

Дисбаланс између реченог и учињеног

Сведоци смо ситуација у којима одрасли подстичу речима децу да се осамостаљују, али у недостатку времена често сами ураде нешто уместо детета

Васпитање и образовање су сложени процеси којим се обликује личност детета, утиче на усвајање навика, стицање знања и вештина, а реализује се кроз интеракцију детета са социјалном и физичком срединам. Има за циљ да уведе дете у свет одраслих као особу која је усвојила моралне вредности и развила све своје потенцијале, и да омогући детету, а будућем човеку, свестран развој личности. Као процес који је приоритетан

Пише **Марија Микић**
педагог, ПУ „Панорамица“

и значајан за развој друштва и појединца, највећу улогу у њему имају особе које су у непосредном окружењу, са којима дете живи, расте и развија се.

Учење по моделу

Одрасли на различите начине утичу на развој детета, користе различите методе и средства. Један од најмоћнијих метода учења јесте учење по моделу. Овакав метод утицаја има веома важну улогу у формирању властитог и социјалног идентитета и представља много моћнији ефекат од било ког облика директног подучавања. На овај начин одрасли преносе и добро али и лоше на децу, без намере да то учине.

Често је понашање одраслих у супротности са оним што говоре и захтевају од деце.

Сведоци смо ситуација у којима одрасли подстичу речима децу да се осамостаљују, али у недостатку времена често сами ураде нешто уместо детета (обуку га, обују, нахране...). Такве ситуације не само да не подстичу осамостаљивање, већ утичу и на дететово самопоуздање, са једне стране и ауторитет одраслог, са друге стране.

У предшколском периоду је овакав утицај на дете највећи. Деца раног узраста имитирају сваки гест, мимику и покрет родитеља и многе навике усвајају пре свега гледајући и опонашајући одрасле. Али шта се дешава уколико постоји дисбаланс између реченог и учињеног од стране одраслог према деци? Како на децу утичу дупле и контрадикторне поруке које им шаљемо?

Слушање и посматрање

На основу посматрања реакција деце у ситуацијама у којима су васпитачи са намером давали налоге у којима вербални налози и демонстрација истих нису били усклађени приметили смо следеће:

- Деца млађег узраста у потпуности су имитирала васпитача.
- Када је васпитач задао једноставне налоге, деца старијег узраста, на почетку су пратила вербалне поруке васпитача. Нека деца су га исправљала и констатовала.

Ако си учитељ деце или можда отац, буди им учитељ владањем и животом.

Римска пословица

ла да сам васпитач није показао онако како је рекао, док је изврстан број деце био збуњен и чекао да види како ће други започети свој рад. Мањи број деце је константно гледало у васпитача и радило онако им је показао. Како је време пролазило, а васпитач настављао да ради оно што је у супротности са вербалним налогом, деца су га све мање пратила и радила су онако како су мислила да би требало.

► Што су налози били једноставнији и односили се на садржаје који су деци познати или знања која су деца у претходном периоду усвојила, утицај модела постајао је мањи. Међутим, уколико се дужи временски период настави са дисбалансом деца постају збуњена и несигурна.

► Када је реч о усвајању нових садржаја, деца га већим делом у потпуности усвајају гледајући у васпитача и оно шта ради.

Наглашавамо да су претходне активности реализоване кроз игру и наравно уз дужно објашњење деци да се овога пута васпитач „збунио“ те су налози поновљени и синхронизовани са демонстрацијом истих.

Из оваквих ситуација и наведених примера, можемо се још једном уверити на који начин деца усвајају знања и колико је пример одраслог, а пре свега његово чињење или нечињење, значајано у процесу учења и целокупног васпитања.

Закључак и могућности

Уколико постоји дисбаланс између реченог и учињеног од стране одраслог према детету оно ће имати потешкоће које се односе на усвајање навика и знања. Постаје збуњено и несигурно што може утицати на самоуздање. Правила понашања постају нејасна, што детету отежава усвајање истих, границе се померају, а одрасли губе ауторитет.

Са друге стране, имамо могућност да својим поступцима позитивно утичемо на васпитање и образовање наше деце. Како бисмо били добар пример, неопходо је да континуирано улажемо у себе, да будемо доследни, истрајни, те сигурни у наше поступке. Улажући у себе, улажемо у децу и стварамо темељ на којем ће почивати бољи и лепши свет. ■

**Лакше бисмо васпитавали
децу када би она имала
само уши, а не и очи.
Душко Радовић**

Правила важе за све

Када год је то могуће, правила одређујемо заједно са децом, да би их она лакше доживела као своја и усвојила их у потпуности

Васпитач је особа која је одабрала да ради посао који изискује много љубави, несебичног давања и стрпљења. Бити васпитач значи имати најлепшу, али и најодговорнију улогу, јер вам родитељи, са пуно поверења, препуштају оно што им је најдрагоценије у животу.

Пише **Жељка Каришић**
медицинска сестра-васпитач,
ПУ „Паметни патуљак“

Учење по моделу

Зато су нама, васпитачима, увек потребна стална усавршавања, семинари, радионице и преиспитивања сопствене праксе. Јако је важно да особа која се бави децом има свест о свом понашању, јер деца уче из примера, угледају се на понашање одраслих. Учење по моделу је један од најважнијих облика учења у раном

детињству и има веома важну улогу у формирању властитог и социјалног идентитета. Врло често, овај облик учења, има јачи ефекат од било ког другог. Свесни смо да на тај начин деца усвајају разне облике социјалног понашања, социјалних вештина и вредносних система. Много тога се учи по моделу и по систему реципроцитета. Деца ће поштовати нас уколико ми поштујемо

њих. Трудимо се да увек имамо у виду, при извршавању једног од важних задатака за нас одрасле који се бавимо децом, да научимо децу да постоје правила и да им помогнемо да их разумеју и поштују. Правила постављамо на начин да доследно, јасним и једноставним терминима, дамо деци до знања које је понашање пожељно и очекивано уз обезбеђивање максималне сигурности и слободе. Када год је то могуће, правила одређујемо заједно са децом, да би их она лакше доживела као своја и усвојила их у потпуности.

Јасна правила понашања

Уколико од деце очекујемо да не мљацају за столом док једу, да ходају а не трче по соби, да говоре по реду, не причају углас, слушају када одрасли прича, да обавезно оперу руке пре оброка...морамо такво понашање јасно и директно представити, тј. упознати децу са правилима понашања, како вртића, тако и групе. Њима је неопходно објаснити да ће нас правила пратити током целог живота, као што су правила у саобраћају, у писању, у школи, на послу, и да нам она служе да нам помогну да живимо једноставније. Како би дете савладало одређена правила неопходно је да их и ми сами поштујемо.

Највећи непријатељ, и отежавајућа околност, за васпитача је ако нешто подразумева, као нпр: „Наравно да ћеш по уласку из дворишта опрати руке, то се подразумева“ или „То и не треба да ти кажем, то треба да знаш, подразумева се да си то научио“. Ако васпитач овако комуницира са децом у великој је заблуди јер се подразумева само ако је успостављено као правило.

Примери из праксе

Као што постоје навике и рутине у свакодневном животу, тако је важно да се опходимо и са правилима, поготово у колективу. Долазимо до следећих примера из праксе:

- ▶ правило је да се уласком у собу јавимо, поздравимо,
- ▶ обавезно прање руку пре оброка, кад се дође из дворишта (шетње), након употребе тоалета...
- ▶ пре оброка сви чекају „пријатно“, тј. док се свима не послужи храна нико не почиње да једе,
- ▶ правило је да се соба распреди након слободних активности и игре,
- ▶ док одрасли разговарају или разговара васпитач са дететом, стрпљиво сачекати и не прекидати (уколико није нешто хитно, нпр. физиолошка потреба или повреда)

- ▶ док деца чекају на ред формирају возић,
- ▶ правило је да нема ругања, коментарисања туђе одеће, нико се не хвали оним што има,
- ▶ уколико неко није стигао на време у тоалет – правило је да му се остали не смеју,
- ▶ правило је да се проблем решава разговором, а не физичким контактом,
- ▶ правило је да се за своју грешку извиниш,
- ▶ важно правило је да нема измишљања – говорења неистине,
- ▶ правило поштовања дана за доношење играчака од куће.

Понашање васпитача

Поред тога што правила треба да буду јасна, прецизна и разумљива за децу, потребно је да сами васпитачи имају свест о томе на који начин и каквим примерима

Највећи непријатељ и отежавајућа околност за васпитача је ако мисли да се нешто подразумева

поспешују усвајање истих. Шта то значи?

То значи да дете неће прихватити правило очувања животне средине ако у шетњи са групом види васпитача који баца чеп од флаше ван канте.

Немогуће је да дете научи да употребљава лепе речи ако сведочи ситуацији у којој васпитач не поздравља своју колегиницу са „добро јутро“ или „добар дан“, или ако се не захвали сервирки на донесеном ручку.

Да би дете поштовало правило које гласи „не прекидај разговор између других“ потребно је да и одрасла особа пажљиво слуша децу док говоре, уважава њихово мишљење и идеје.

Ако васпитач истовремено једе и прича, немогуће је очекивати да дете усвоји правило да „док се једе не прича се“.

Да би дете савладао одређена правила неопходно је да их и ми сами поштујемо

Не можемо очекивати да деца говоре истину ако васпитач дато обећање не испуни, као нпр. „Ко буде био најхрабрији на прегледу код стоматолога, обећавам му награду“ и након прегледа заборави да испуни оно што је рекао...

Из наведеног смо закључили

Када су правила јасна дете нема дилему шта треба да ради. Правила и границе дају детету осећај сигурности, јер зна шта је правилно понашање а шта није. Када дете поштује правило које смо договорили има осећај постигнућа. Када га у томе охрабрујете подижете му самопоуздање. То је оно што васпитач увек мора имати на уму.

Исто тако правила позитивно утичу на одраслог (васпитаче) јер само њихово постојање и поштовање поспешује складну и хармоничну радну средину. Тако да, учите децу да поштују правила, али их обавезно поштујте и ви сами. ■

Поступци родитеља су пример детету

Трудим се да пред њом не псујем, пазим како се опходим према другим људима, животињама и стварима, све више водим рачуна о томе шта једем и бавим се физичком активношћу

Родитељ сам једног детета, тачније један од родитеља. Трудимо се да васпитавамо наше дете јединствено и сложно. Постоје, наравно, ситна размимоилажења, али мислим да за ствари и вредности, које су нам обома заиста важне, успевамо да заједнички доносимо одлуке и да будемо доследни и истрајни — да сопственим поступцима дајемо пример нашем детету, како да се носи кроз живот и да јој стално објашњавамо зашто је то важно и зашто лакши пут није увек и онај прави.

Моралност, доброта, несебичност

Деца су бића љубави, и то се трудимо да јој показујемо и доказујемо свакога дана. И да зна, да и када смо љути да је и даље безрезервно волимо. И да зна, да и када је грдимо због неких поступака да увек може да рачуна нас. Осим љубави, нежности и подршке, онај мање деци занимљив, а родитељима тежи задатак, јесте успостављање одређених правила и заиста придржавање тих правила. Јер је деци потребна сигурност и извесност, а то је оно што им ми тим правилима и свакодневном рутином дајемо. Поред тога што зна када је време за спавање, игру, јело и остале дневне активности, трудимо се да јој усађујемо моралност, доброту, несебичност, саосећајност, бригу и поштовање за друге, а то никако другачије и не може да се уради него сопственим примером. Подстичем је кроз игру и дружење са њом да буде креативна, самостална, радознала, да буде јака, вредна и своја, и да поред тога што воли друге, воли и себе. Детету никада не обећавам оно што нисам сигурна да могу и испунити. Трудим се да пред њом не псујем. Пазим како се опходим према другим људима, животињама и стварима. Водим све више рачуна о томе шта једем и бавим се физичком активношћу (иако ми то тешко пада), јер желим да будем што дуже ту за њу, и да буде поносна што сам њена мајка, баш као што сам ја поносна што је она моја кћерка.

Пише **Јелена Лакић**
специјалиста психијатрије у ДЗ
„Др Симо Милошевић“,
мајка Таре Лакић,
ПУ „Паметница – Вила Кошутница“

У реду је и погрешити

За крај, хтела бих да објасним зашто сам у неколико наврата у овом тексту, написала да се трудим/о да испуним и све то што сам навела. Труд подразумева да не успевам у сваком моменту да урадим све савршено и да буде све онако како бих желела, али да је у реду да и погрешимо понекад, јер не постоји савршен човек и родитељ. Али све док се трудимо да сваким даном будемо бољи, тиме поручујемо својој деци да су вредни нашег труда и љубави, и да је у реду да и они некада погреше, а то је веома важно за њихов психички раст и развој. ■

Шта је васпитање?

ПУ »Моје чедо«

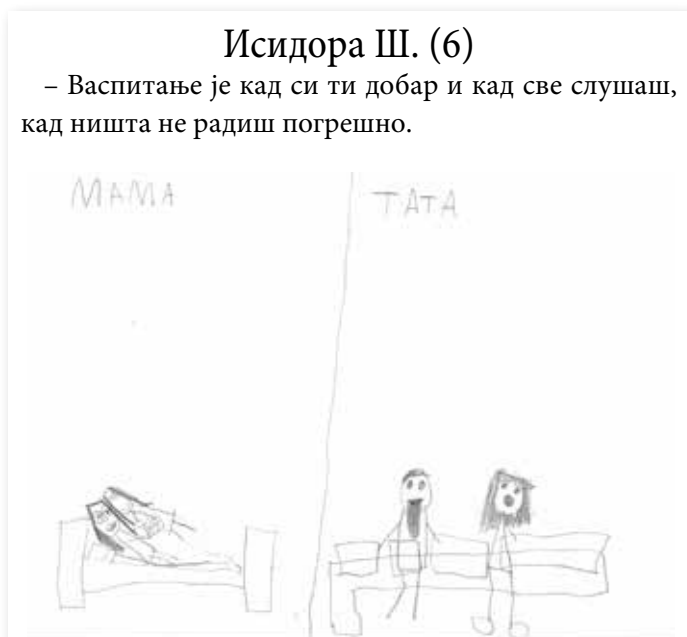
Софија Ђ. (6)

– Васпитање је кад мој тата мени да да гледам цртани.

Искра Б. (6)

– Васпитање је кад помогнеш старима да пређу преко улице или да купе нешто, а не могу да дохвате.

Исидора Ш. (6)

– Васпитање је кад си ти добар и кад све слушаш, кад ништа не радиш погрешно.

Цртеж: Нацртао сам како девојчица смирује дечака да не плаче.

Цртеж: Нацрала сам како ме мама васпитава тако што ми чита бон-тон, а тата ми само каже.

Матеја М. (6)

– Васпитање је када неко падне а ти дођеш и помогнеш му.

Уна П. (6)

– Васпитање је оно што неко некога васпита. Да неко некоме каже да му је лепо васпитање то значи да нико никога не удара, да му се извини, да му помогне да устане, да некоме каже да има још један покушај. Мама више васпитава моју сестру, мени само каже да покупим нешто што је она разбацала. А то значи да је мене већ васпитала. Васпитање је кад сестра и ја скупљамо ђубре и бацамо у канту и тако чувамо планету.

Лука С. (6)

– Васпитање је кад средиш кревет и мами однесеш кафу.

Данило В. (6)

– То је када мама говори детету нешто што је лепо. Мама и тата ме васпитавају тако што ми говоре неке ствари које ће ми помоћи у животу. На пример, да увек некоме помогнем или да мени неко помогне. Васпитање је када се син и тата играју. Васпитана деца распремају орман и играју се шуге.

Софија Ш. (6)

– Васпитање је кад поспремиш коцке. Васпитање је и кад неко падне у жбуње и има крпеља, а ја му помогнем. Васпитање је и када маму боли нога, а ја јој донесем воду. Васпитање је и када мами спремиш за доручак »пажгете« и кечап.

Цртеж: Нацртао сам како васпитан дечак помаже дечаку да устане.

ПУ »Наше чедо«

Вук М. (4) (фото)

– Васпитање је када моја мама каже да морам да се обучем, и онда се ја обучем за спавање и одем у кревет. Тата ме васпитава када мој тата каже да морам да цртам, онда ја цртам.

Цртеж: Ово је мој тата, а ово сам ја, а ово је мама. Ја и тата се грлимо, а и мама.

Андреј М. (4) (фото)

– Васпитање је као оно кад припитомиш животињу и онда она постане добра. Мене мама више не васпитава зато што сам добар. Тата ми је говорио шта не смем када сам постао велики. Битно је да је неко васпитан зато што је то добро. Постоји ружно васпитање. Ружно значи да нешто није добро, а лепо значи да је неко добар. Васпитачица нас васпитава зато што ми не знамо јер смо ми деца. Васпитање је, на пример, када ја желим нешто да гледам и ја питам. Васпитање је и када неког питаш да нешто желиш, ако ти он говори »да« онда можеш, а ако ти одговори »не« онда не можеш.

Цртеж: Нацртао сам када се неко купа, а да не види дете да иде напоље. Да дете изађе, а да га други не виде. Дете не сме да изађе напоље да се шета а да родитељи не знају, то би било баш опасно.

Страхиња С. (4) (фото)

– Васпитан значи када васпитачица нешто прича деци. Васпитачица им прича неке речи које значе шта морамо да радимо. Могу да нас васпитају баба, деда, мама и тата. Мама ме васпитава када морамо да дувамо нос и кад морамо нешто да радимо. Мене тата васпитава да морамо да делимо, да не можемо да ломимо играчке и да не цепамо ствари.

Цртеж: Нацртао сам учитељицу како учи њега да скија тамо, тамо...

Вишња В. (4) (фото)

– Васпитање је кад неко прича телефоном да се не прекида. Када сам била беба гледала сам неки филм, о неким људима, па сам видела да неки људи причају а други их прекида. Васпитање је кад неког слушаш кад прича телефоном, а ко ради за посао ти га не прекидаш. Мама ме васпитава тако што каже када је време за спавање, и каже „иди Вишња да се купаш“, и ја одем. Тата ме васпитава тако што ради за посао, и он каже да га не прекидам, и ја га не прекидам.

Цртеж : Нацрала сам кућу и себе како не прекидам маму, тату и бату кад причају.

Цртеж: Ово је табла, а ово сам ја и она ме учи бројеве, плус и који је број.

Дуња И. (4) (фото)

– Васпитање је када са неким причаш. Када причаш са мамом или са татом или са другаром и када желиш да питаш нешто баш пуно важно. Мене мама и тата васпитавају да ли хоћу да ме уче о бројевима и да ли хоћу да ме уче како да причам енглески. Моје васпитање је како ме мама учи да учим школу.

Катарина М. (4) (фото)

– Васпитање је када је неко добар и дели са другима у вртићу и у школи све играчке. Мене мама васпитава да не дирам њене и татине ствари. Оно што је за одрасле. Тата каже да не треба да ска-

чем по кревету. Васпитање је кад ми мама и тата кажу да

не треба никад да уда-

рам Ђићка. Тата

ме васпитава тако

што кад тата каже

да идем да спа-

вам ја брзо идем

у кревет. Ако не

легнем онда

будем мало у

казни.

Цртеж: Ово је Дуња пала, а ја сам јој дала руку. Онда смо се опет играле.

Цртеж: Ја сам нацртала како ми мама купује играчке, а тата воће.

Маша О. (4) (фото)

– Мене мама васпитава кад јој ништа не дирам и кад се лепо понашам. Каже да будем и даље тако добра. А тата ме васпитава тако што ми купује све што ја желим. Васпитање је кад неког васпитаваш, на пример децу и кад деца васпитају понекад родитеље. Кажу им да ће на пример направити неку честитку.

